

NELER ÖĞRENECEĞİM?

- I Meşrutiyet (23 Aralık 1876)
- II. Meşrutiyet (23 Temmuz 1908)
- II.Abdülhamit'in Tahttan İndirilmesi

1876 I. MEŞRUTİYET

I. Meşrutiyet Öncesi durum

- İttihat ve Terakki örgütü (daha sonra Cemiyeti)nin baskıları.
- Rumeli'deki güçlü muhalefet
- Askeri birliklerin desteği
- Ekonomik ve siyasi amaçlı kitle hareketleri (grev, boykot vb.)
- Selanik hükümet konağının işgali

Yeni anayasa Kanun-i Esasi'nin dayandığı esaslar:

1. Vatandaşların hürriyetlerini ve eşitliğini sağlamak,
2. Adaleti kurmak,
3. Parlamente'nin yetkilerini belirtmek,
4. Hükümetin ve idarenin yetki ve sorumluluklarını tespit etmek,
5. Mahkemelerin bağımsızlığını sağlamak,
6. Adem-i Merkeziyetçiliği uygulamak

Abdülhamit'in I. Meşrutiyeti bitirmesi, bunun nedenleri:

- Meclisin çok milletli yapısından dolayı ülke bütünlüğünü tehdit eden tekliflerin getirilmesi,
- Kararların hızlı alınamaması,
- Farklı görüşlerin uzun tartışmalara neden olması
- Osmanlının 1877-1878 Rus savaşında yenilmesi ve Rus ordusunun Yeşilköy'e kadar ilerlemesiyle 14 Şubat 1878'de Meşrutiyet askıya alındı.
- 113. Madde (Politik nedenlerle padişah istediğini sürgüne gönderebilir ve meclisi süresiz kapatabilir.)

Genç Osmanlılar (Jön Türkler) etkisiyle ilan edilmiştir. Balkan bunalımı esnasında Abdülaziz tahttan indirilmiş, V. Murat'ın üç ay süren kısa iktidarından sonra meşrutiyeti ilan edeceğine söz veren II. Abdülhamit taht'a geçmiştir.

1-) Yasama görevi Ayan ve Mebuslar Meclisine aittir. Ayan meclisi üyelerini padişah, Mebuslar meclisi üyelerini halk seçer. Yürütme görevi ise Padişahın başkanlığında Bakanlar kuruluna aittir.

2-) Hükümet meclise karşı değil, padişaha karşı sorumludur. Padişahın meclisi açma, kapama ve zararlı gördüğü kişileri sürgüne gönderme yetkisi vardır.

3-) Türk tarihindeki ilk anayasa Kanun-i Esasi ilan edilmiştir. Halk ilk kez padişahın yanında yönetime katılmıştır. Böylece Anayasal ve demokratik düzene geçilmiştir.

NOT: I. Meşrutiyet 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının başlamasından dolayı kesintiye uğramış, meclis kapatılmış, anayasanın meşrutiyet yönetimiyle ilgili maddeleri askıya alınmıştır.

1908 II. MEŞRUTİYET

1878 yılında meclis kapatıldıktan sonra II. Abdülhamit'e karşı muhalefet ortamı oluşmuş, bu ortamda **İttihat ve Terakki Cemiyeti** kurulmuştur. Makedonya'daki isyan sonucu 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi. Bu esnada Bulgaristan bağımsızlığını ilan etmiş, Girit Yunanistan'a bağlanmış, Bosna Hersek Avusturya tarafından işgal edilmiştir.

Bu buhranlı günlerde halk meşrutiyete son vermek için isyan etti. Amaçları meşrutiyet idaresine son vermektir. Merkezi Selanik'te olan **Hareket Ordusu**'nun yardımıyla bastırılan 31 Mart olayından sonra II. Abdülhamit tahttan indirilmiş, yerine V. Mehmet Reşat padişah olmuştur. İttihat ve Terakki 1913 Bab-ı Ali baskını ile yönetime hâkim olmuştur. **31 Mart olayı Osmanlı tarihinde siyasi rejime karşı çıkan tek isyandır.**

II. Meşrutiyet'in yürürlüğe girmesi:

- Ekonominin zor durumda bulunması
- 1877*1878 Osmanlı Rus Harbi
- İç ve dış borçların olağanüstü büyümesi ve işçilerine müdahale
- Duyun-ı Umumiye idaresi (1881)
- Asker kökenli İttihat ve Terakkicilerin baskısı...

II. Abdülhamit Anayasayı tekrar yürürlüğe koyarak II. Meşrutiyeti 23 Temmuz 1908 yılında ilan etmiştir.

İkinci Meşrutiyetin ilanı ile;

- Anayasa tekrar yürürlüğe girmiştir.
- II. Abdülhamit siyasi olarak yıpratılmıştır.
- İttihat ve Terakki padişahı zor duruma sokmuştur.
- II. Meşrutiyetten sonra yapılan seçimlerde İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidara gelmiştir.
- 1908 yılında yeni seçilmiş olan Meclis-i Mebusan, Meclis-i Ayanla birlikte 21 Ağustos 1909'da anayasada değişikliği yapmıştır. Buna göre;
- Ülkede Meclis-i Mebusan padişahın önüne geçmiştir.
- Sultan'ın Meclis-i Mebusan'ı dağıtma yetkisi kısıtlanmıştır.
- Padişah'ın kesin veto yetkisi alınmış; meclislerin üçte iki çoğunlukla
- ısrarı karşısında, padişahın yasayı ister istemez yürürlüğe koyacağı kabul edilmiştir.
- Kanun-ı Esasi'nin 113. Maddesindeki sürgün hükmü kaldırılmıştır.
- Padişahın harcamalarının denetlenmesi kararı alınmıştır.

II. Meşrutiyet ile ülkeden büyük kopmalar aynı tarihlere rastlar:

- 3 Ekim 1908'de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Bosna-Hersek'i ilhak etti.
- 3 Ekim 1908'de Aynı gün Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- 6 Ekim'de Giritliler Yunanistan'a bağlandıklarını ilan ettiler.
- Osmanlı Devleti'nin bu gelişmeler karşısındaki protestoları ise sonuçsuz kaldı.
- 1882'den 1908'e kadar kaybedilen topraklardan daha fazlası 1 yıl içinde elden çıktı.
- Gelişmelerden Batılıların sorumlu olduğuna inanan halk II. Abdülhamit'in dönemini arar duruma geldi.

31 Mart Ayaklanması:

- Kimler tarafında organize edildiği bilinmeyen guruplar gösteri yaparak şeriat istediklerini söyledi.
- Kargaşa çıkması üzerine İttihat ve Terakki Cemiyeti harekete geçti ve Selanik'ten Hareket ordusunu çağırıldı.

- Mahmut Şevket Paşa komutasındaki Hareket Ordusu başkente girerek, 23-24 Nisanda pek çok yeri yağmalayıp II. Abdülhamit'e darbe yapıp tahttan indirildi.
- Abdülhamit 27 Nisanda 1909 Selanik'e sürgün edildi.
-

II. Abdülhamid'e yapılan darbe sonrası gelişmeler

- Mahmut Şevket Paşa, İstanbul'a girip Abdülhamit'i indirdikte sonra olağanüstü hal ilan edip, İttihatçılara ve kendisine muhalif pek çok kimseyi cezalandırdı.
- Etrafında topladığı Balkan çetecisiyle sarayı yağmaladı.
- Hazine ve saray kütüphanesi yağmalandı.
- Abdülhamit'i tahttan indirdikten sonra, yeni kabinede Harbiye Nazırı oldu.
- Daha sonra Sadrazam oldu.
- Onun sadrazamlığı döneminde Balkan Savaşı yaşandı ve çok büyük kayıplar yaşandı.

II. Meşrutiyet'in I. Meşrutiyet'ten farkı,

- 1- hükümet padişaha değil, meclise karşı sorumlu
- 2- Padişahın meclisi açma-kapama-sürgüne gönderme yetkileri kaldırıldı.
- 3- Padişahın yasaları veto yetkisi, önüne ikinci kez aynen geldiği taktirde kaldırıldı.
- 4- Siyasi partilerin kurulmasına izin verildi. (Hürriyet ve İtilaf Fırkası, Ahrar Fırkası)

NELER ÖĞRENECEĞİM?

- Fikir Akımları
- Osmanlıcılık
- İslamcılık
- Batıcılık
- Türkçülük

FİKİR AKIMLARI

Osmanlı Dev. içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için birçok fikir akımı ortaya atıldı.

- 1-Osmanlıcılık
- 2-İslamcılık
- 3-Batıcılık
- 4-Türkçülük

OSMANLILIK

Dil, din ve ırk farkı gözetmeksizin Osmanlı sınırları içindeki herkesin aynı haklara sahip olması gerektiğini savunan fikir akımıdır. Genç Osmanlılar tarafından savunuldu. II. Abdülhamit'in ilk yıllarında uygulandı. Fakat başarılı olunamadı. Mithat Paşa, Ziya Paşa ve Namık Kemal gibi savunucuları vardı.

II. Mahmut, bu düşünceyi uygulamaya çalışsa da; Tanzimat devrinin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır.

Bu hareketin temelinde, Müslim-Gayrimüslim bütün Osmanlı vatandaşlarının eskisi gibi bir arada yaşamaları fikri vardır.

Osmanlıcılık fikrinin çıkış nedenleri:

- 1-Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı.
- 2-Gayrimüslimlerin bağımsızlık istekleri.
- 3-Osmanlının karmaşık dini ve etnik yapısı.

Osmanlıcılık akımının çöküşü:

- II. Abdülhamid Dönemi-1878
- Balkan Savaşları- 1912-1913
- İttihat Ve Terakki İktidarı-1913
- I. Dünya Savaşı Ve Diğer Milletlerin Osmanlıyı Terketmesi

İSLAMCILIK

Cemaleddin Afgani ve Muhammed Abduh gibi İslam yenilikçileri tarafından dinsel olduğu kadar kültürel ve siyasal bir aktivite olarak ta ortaya konan İslamcılık, aynı zamanda Tanzimat dönemi aydınları olan Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi tarafından da savunulmuştur.

Osmanlı sınırları içinde yaşayan Müslümanların Osmanlı Halifesi önderliğinde teşkilatlandırılması amaçlandı. II. Abdülhamit I. Meşrutiyete son verdikten sonra uygulanmaya başlandı. Mehmet Akif ve Sait Halim Paşa savunucularıdır.

- Osmanlı topraklarında yaşayan Müslümanlarla, Gayrimüslimlerin ilişkilerinin bozulması
- 1877-78 Osmanlı Rus Savaşı sırasında Balkanlar' da çok sayıda Müslüman'ın işkence görerek öldürülmesi
- Pek çoğunun malını mülkünü, terk ederek Anadolu'ya kaçmak zorunda kalması
- Avrupa'nın Osmanlı topraklarında yaşayan Gayrimüslimler' in lehine olacak gelişmeler için, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmaları

II. Abdülhamit'in İslamcılığı devletin temel prensibi haline getirmeye çalışmakla dış politikada ulaşmak istediği biri yakın, diğeri uzak iki amacı vardır.

Amacı;

1-Osmanlı Devleti'nin varlığını korumak.

2-Hilafet etrafında dünya İslam birliğini kurmaktır. Ancak İslamcılık milliyetçilik hareketleri karşısında başarılı olamamıştır.

İslamcılık Fikrinin Zayıflamasının Nedenleri:

İslam dünyasının büyük bir bölümünün güçlü devletlerin sömürgesi durumunda olması imparatorluk bünyesindeki bir kısmının da ayrılma idealine yönelmesi İslamcılığın siyasi bir akım olarak zayıflamasında önemli bir rol oynaması.

BATICILIK

Batıcılık, Osmanlı imparatorluğun da siyasi bir düşünce olarak değil, XVIII yüzyılın sonlarında Batıya benzeme, yeniliği aktarma, batıdakiler gibi ordu kurma, asker yetiştirme çabası olarak başlamıştır.

Temeli Lale devrine dayanır. Osmanlı Devletinin kurtulmasının batı uygarlığını örnek almakla olabileceği düşünüldü.

BATILICILIĞIN YORUMU:

- Öncülüğünü Celal Nuri'nin çektiği bir grup batının sadece teknolojisinin alınması kültürünün alınmaması tezini savunmuştur.
- Öncülüğünü Abdullah Cevdet in yaptığı diğer grup ise batı medeniyetinin tek bir medeniyet olduğunu kabul etmekte bu medeniyetin olduğu gibi alınmasını savunmaktadır. Bu akım fazla taraftar bulamamıştır.
- Osmanlı döneminde gerçekleştirilen birçok değişim ordu, eğitim, bayındırlık gibi, alanları da kapsayacak şekilde bu akımın paralelinde gerçekleştirilmiştir.

BATILICILIĞIN ÖNDE GELEN DÜŞÜNÜRÜ:

ABDULLAH CEVDET

Turan'a karşı İRFAN

"Ben gençlere bambaşka bir Turan gösteririm. Gösterdiğim bu yeni Turan'ın sembolü çekiç ve sabandır. Benim anladığım Yeni Turan'a, Avrupa'nın, Amerika'nın, Japonya'nın darülfünunlarından, fabrikalarından geçilir. Benim Yeni Turan'ın hiçbir tariki (yolu) yoktur. Bana ve benim nazarımın isabetine itimat eden gençler bunu iyi bilsinler. Vatan, hür ve muhterem olarak yaşanan yerdir."

BATININ ÜSTÜNLÜĞÜ

- 1-Askeri (Osmanlının savaşlarda yenilmesi)
- 2-Siyasi (Başarısız anlaşmaların yapılması)
- 3-Kültürel (Batı medeniyetinin öne geçmesi)

BATILICILIK KAVRAMI

Osmanlı İmparatorluğu'nda başlayıp Cumhuriyet Türkiye'sinde yeni boyutlar kazanan, Batı Avrupa'nın toplumsal ve fikrî bileşimini erişilmesi gereken bir hedef olarak gören yaklaşım.

II. ABDULHAMİD DÖNEMİ

II. Abdülhamit, Batıcılığı Batı'nın tekniğini, idari sistemini ve bilhassa askeri teşkilatını ve eğitimini alma şeklinde anlıyor; bunun yanında Müslümanlığı teb'ası arasında güçlendirmeye çalışıyordu.

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ

II. Meşrutiyet'in hakim siyasal kuruluşu İttihat ve Terakki Partisi'nin düşüncesinde Batı'nın güçlülükle bir tutulması devam etmiştir.

TÜRKÇÜLÜK

Türkçülük belirli bir siyasi partinin veya belirli bir grubun savunduğu bir görüş değildir.

Bu fikri savunanlar aynı zamanda İslamcılık veya Osmanlıcılık fikirlerini de benimsemişlerdir.

Balkan savaşlarında yaşanan başarısızlıklar bu düşüncüyü yaygınlaştırdı. Osmanlı Devletini kurtarmanın yolu, Ülke sınırları içindeki Türkleri tek bir çatı altında toplamaktı. İttihat ve Terakki tarafından savunuldu.

ORTAYA ÇIKMA SEBEPLERİ:

Batılı devletlerin teşvikiyle milliyetçilik hareketinin Osmanlı topraklarında yaşayan Hristiyan tebaası arasında yayılması ve bunun sonucunda isyanların çıkması.

Türk olmayan Müslüman toplulukların yine batılı devletlerin propagandaları sonucunda Osmanlı Devleti'nden ayrılmaya başlamaları.

Avrupa'nın Türkler üzerindeki baskısı ve aleyhte propagandaları.

Türkçülük akımına ilmi bir boyut kazandıran Ziya Gökalp' e göre; Osmanlı Devleti'nin güçlenmesi yeniden yapılanmasına ve hayat tarzına bağlıdır. Bu üç esas üzerinde gerçekleşir.

1-Türkçü olmak.

2-İslam ümmetinden olmak.

3-Batı uygarlığını benimsemek. Yani bilimde, teknikte tam bir Batı kafasına sahip olmak.

Gökalp görüldüğü üzere kültürle, medeniyeti birbirinden ayırmış, kültürde Türk kalmayı savunmuştur.

Ümmetçilik: Tüm dünya Müslümanlarının Osmanlı Halifesine bağlanarak, Osmanlı Devletinin kurtulabileceğine inanıldı. İslamcılığın üst versiyonudur.

Turancılık: Orta Asya'daki Türklerle birlik kurularak Osmanlı Devletinin kurtulacağına inanıldı. Türkçülüğün üst versiyonudur.

Adem-i Merkeziyetçilik (feodal yönetim): Devletin parçalanışının önüne geçilmesi için bölgesel yönetimlerin yetkilerinin artırılması amaçlandı. Fakat dağılmayı kolaylaştırabileceği düşüncesiyle uygulanmadı. Prens Sabahattin savundu.